

VISOKA ŠKOLA STRUKOVNIH STUDIJA ZA OBRAZOVANJE
VASPITAČA I TRENERA SUBOTICA

PREDMET: AKTIVNOSTI U PRIRODI

**STAVOVI VASPITAČA O ZNAČAJU SPROVOĐENJA
AKTIVNOSTI U PRIRODI**

MASTER RAD

Mentor: Dr sci. Sandra Vujkov

Student: Leona Zarin MV 34/2021

Subotica, 2024.

SADRŽAJ

1. UVOD	4
2. TEORIJSKI DEO	5
2.1. ZNAČAJ AKTIVNOSTI U PRIRODI ZA RAZVOJ DECE	5
2.2. ULOGA VASPITAČA U PROMOVISANJU AKTIVNOSTI U PRIRODI	7
2.3. POVEZANOST IZMEĐU STAVOVA VASPITAČA I SPROVOĐENJA AKTIVNOSTI U PRIRODI	8
2.4. EFEKTI BORAVKA U PRIRODI NA EMOCIONALNI RAZVOJ DECE	10
2.5. POVEZANOST AKTIVNOSTI U PRIRODI I RAZVOJA KREATIVNOSTI KOD DECE	13
2.6. BENEFITI AKTIVNOSTI U PRIRODI ZA FIZIČKI RAZVOJ DECE	14
2.7. KOGNITIVNI RAZVOJ DECE KROZ AKTIVNOSTI U PRIRODI	16
3. VALDORF PEDAGOGIJA	18
4. PROBLEM, CILJ I ZADACI.....	20
4.1. PROBLEM ISTRAŽIVANJA	20
4.2. CILJ ISTRAŽIVANJA	20
4.3. ZADACI ISTRAŽIVANJA.....	21
4.4. VARIJABLE ISTRAŽIVANJA	21
5. HIPOTEZE ISTRAŽIVANJA	23
6. METODE, TEHNIKE I INSTRUMENTI ISTRAŽIVANJA.....	24
7. REZULTATI.....	25
8. DISKUSIJA.....	39
9. ZAKLJUČAK	41
10. LITERATURA	43
11. PRILOG.....	45

STAVOVI VASPITAČA O ZNAČAJU SPROVOĐENJA AKTIVNOSTI U PRIRODI

SAŽETAK:

Ovo istraživanje bavi se ispitivanjem stavova vaspitača o značaju i sprovođenju aktivnosti u prirodi za decu predškolskog uzrasta. U današnjem svetu, gde su deca sve više izložena tehnologiji i digitalnim uređajima, aktivnosti u prirodi postaju ključne za njihov sveobuhvatan razvoj. Istraživanje je sprovedeno u predškolskim ustanovama u Zrenjaninu i širom Srbije, koristeći anketu kao glavni instrument za prikupljanje podataka. Rezultati pokazuju da vaspitači prepoznaju značaj aktivnosti na otvorenom za fizički, emocionalni, socijalni i kognitivni razvoj dece, ali se suočavaju sa značajnim preprekama u njihovom sprovođenju, uključujući nedostatak resursa, podrške i vremenske uslove. Vaspitači koriste različite metode i pristupe za organizaciju aktivnosti u prirodi, ali izražavaju potrebu za dodatnom obukom i stručnim usavršavanjem. Na osnovu ovih nalaza, predložene su preporuke za unapređenje resursa, obuke i podrške kako bi se olakšalo sprovođenje aktivnosti na otvorenom i poboljšao celokupni razvoj dece predškolskog uzrasta.

Ključne reči: vaspitači, aktivnosti u prirodi, predškolski uzrast, sveobuhvatan razvoj, prepreke, resursi, obuka.

ABSTRACT:

This research examines the attitudes of educators towards the importance and implementation of outdoor activities for preschool children. In today's world, where children are increasingly exposed to technology and digital devices, outdoor activities become crucial for their overall development. The research was conducted in preschool institutions in Zrenjanin and across Serbia, using a survey as the main data collection instrument. The results show that educators recognize the importance of outdoor activities for the physical, emotional, social, and cognitive development of children, but face significant challenges in implementing them, including a lack of resources, support, and

favorable weather conditions. Educators use various methods and approaches to organize outdoor activities but express a need for additional training and professional development. Based on these findings, recommendations have been proposed to improve resources, training, and support to facilitate the implementation of outdoor activities and enhance the overall development of preschool children.

Keywords: educators, outdoor activities, preschool age, overall development, challenges, resources, training.

1. UVOD

Učenje se može odvijati svuda – u zatvorenom prostoru vrtića ili kuće, na igralištu, u parku ili šumi. Generacije su dugo zavisile od prirode u kojoj su radile i boravile. Međutim, poslednjih nekoliko decenija, usled promena u društvu i tehnološkog napretka, čovek se postepeno odvajala od prirode. Društvo se okreće urbanim vrednostima, otuđujući se od prirode i postepeno je uništavajući, što utiče i na detinjstvo. Iako se detinjstvo menja, priroda ostaje konstantna. Uključivanjem dece u prirodu pozitivno utičemo na njihov razvoj u svim oblastima (Wilson, 2011). Teorijski deo ovog rada istražuje značaj aktivnosti u prirodi za razvoj dece. Priroda pruža neograničene mogućnosti za istraživanje i otkrivanje, podstičući radoznalost i kreativnost. Interakcija sa prirodom doprinosi razvoju motoričkih veština, koordinacije i percepcije okoline (Maynard & Waters, 2014). Boravak u prirodi pozitivno utiče na fizičko zdravlje, smanjuje stres i anksioznost, te doprinosi opštem osećaju blagostanja i sreće. Takođe, aktivnosti u prirodi podstiču osećaj povezanosti sa okolinom, razvijajući svest o važnosti očuvanja prirode i ekološke odgovornosti kod dece (Maynard & Waters, 2014). Sve ove prednosti čine aktivnosti u prirodi ključnim delom obrazovanja i razvoja dece. Potreba za teorijskim delom opravdana je time što pruža dubinsko razumevanje svih aspekata koje aktivnosti u prirodi obuhvataju i njihovog uticaja na razvoj dece. Bez ovog teorijskog okvira, bilo bi teško adekvatno razumeti i interpretirati rezultate istraživanja. Empirijsko istraživanje na ovim prostorima je neophodno zbog specifičnih izazova i prilika u Srbiji. Savremeni izazovi u obrazovanju, poput smanjenog kontakta dece sa prirodom usled urbanizacije i tehnološkog napretka, prisutni su i ovde. Iako postoje brojne inicijative koje promovišu aktivnosti u prirodi, važno je istražiti stavove vaspitača kako bismo razumeli trenutnu situaciju i identifikovali faktore koji utiču na sprovođenje ovih aktivnosti. Ovo istraživanje će pružiti korisne uvide koji mogu doprineti unapređenju obrazovnih praksi i očuvanju veze dece sa prirodom. Cilj ovog rada je istražiti stavove vaspitača o značaju i sprovođenju aktivnosti u prirodi za decu predškolskog uzrasta, kao i identifikovati prepreke i mogućnosti za unapređenje ovih praksi. Na osnovu ovih uvida, moguće je kreirati preporuke koje će podržati vaspitače u njihovom radu i omogućiti deci da uživaju u svim prednostima koje aktivnosti u prirodi pružaju.

2. TEORIJSKI DEO

2.1. ZNAČAJ AKTIVNOSTI U PRIRODI ZA RAZVOJ DECE

Uvođenje dece u aktivnosti u prirodi predstavlja važan segment njihovog razvoja, imajući u vidu pozitivne efekte koje ove aktivnosti imaju na fizičko, emocionalno, socijalno i kognitivno blagostanje dece (Louv, 2008). Teorijski pregled ovog područja obuhvata brojne aspekte, uključujući uticaj prirodnog okruženja na perceptivne, motoričke, i kreativne veštine dece, kao i razvoj emocionalne inteligencije, samopouzdanja i samopoštovanja.

Jedan od ključnih aspekata je povezanost između boravka u prirodi i fizičkog zdravlja dece. Aktivnosti poput trčanja, penjanja, istraživanja prirodnih fenomena i boravka na otvorenom doprinose razvoju motoričkih veština, jačanju mišića, poboljšanju ravnoteže i koordinacije, što sve zajedno doprinosi opštem fizičkom razvoju dece (Louv, 2008). Pored toga, boravak u prirodi podstiče aktivnost i kretanje, što je važno u prevenciji sve češćih problema poput gojaznosti kod dece.

Slika 1. Značaj aktivnosti u prirodi za razvoj dece (https://dobrojutromama.com/wp-content/uploads/2021/07/1800x1200_active_kids_other_alt.jpg)

Emocionalni razvoj je takođe ključan aspekt koji se povezuje sa aktivnostima u prirodi. Istraživanja su pokazala da boravak u prirodi smanjuje nivo stresa, anksioznosti i depresije kod dece. Prirodna okolina pruža osećaj mira i spokoja, stimuliše pozitivne emocije poput radosti, znatiželje i oduševljenja, te podstiče razvoj emocionalne inteligencije. Deca koja imaju priliku da se igraju i uče u prirodi često pokazuju veću otpornost na stresne situacije i bolju emocionalnu regulaciju.

Socijalni razvoj je još jedan važan aspekt koji se posmatra u kontekstu aktivnosti u prirodi. Boravak u prirodi podstiče timski rad, saradnju, komunikaciju i empatiju među decom. Kroz igru u prirodi, deca uče da razumeju potrebe drugih, rešavaju konflikte na konstruktivan način i razvijaju veštine saradnje. Ovo je posebno važno u kontekstu inkluzivnog obrazovanja, gde se deca uče toleranciji, prihvatanju različitosti i zajedničkom radu.

Kognitivni razvoj se takođe podstiče aktivnostima u prirodi. Istraživanja su pokazala da deca koja redovno borave u prirodi imaju bolje rezultate u oblasti koncentracije, pažnje, memorije, kreativnosti i problem-solving veština. Prirodno okruženje pruža brojne stimulanse za istraživanje, otkrivanje i učenje, te podstiče razvoj kritičkog mišljenja i analitičkih veština kod dece.

U istraživačkom pristupu ovom području, važno je takođe sagledati efekte aktivnosti u prirodi kroz longitudinalne studije koje prate dugoročne efekte ovih aktivnosti na različite aspekte decevog razvoja. Takođe, potrebno je istražiti ulogu vaspitača i roditelja u kreiranju i podršci ovakvim aktivnostima, kao i identifikovati najbolje prakse u implementaciji programa obrazovanja u prirodi za decu različitih uzrasta i potreba.

Sve u svemu, teorijski pregled o značaju aktivnosti u prirodi za razvoj dece zahteva interdisciplinarni pristup koji uključuje pedagogiju, psihologiju, medicinu, sociologiju i druge relevantne naučne oblasti. Kroz integraciju teorijskih koncepta i empirijskih istraživanja, možemo bolje razumeti kompleksne benefite koje prirodno okruženje pruža u procesu odrastanja i obrazovanja dece.

2.2. ULOGA VASPITAČA U PROMOVISANJU AKTIVNOSTI U PRIRODI

Vaspitači igraju ključnu ulogu u promovisanju i sprovođenju aktivnosti u prirodi kod dece. Njihova uloga nije samo organizacija aktivnosti već i stvaranje podsticajnog okruženja u kojem deca mogu istraživati, učiti i razvijati se na prirodan način. Teorijski, vaspitači se oslanjaju na pedagoške koncepte koji podstiču interakciju sa prirodom kao osnovu za razvoj sveukupnih veština kod dece.

Prvo, vaspitači moraju imati razumevanje o značaju aktivnosti u prirodi za celokupan razvoj dece. Ovo obuhvata razumevanje fizičkih, emocionalnih, socijalnih i kognitivnih benefita koje prirodno okruženje pruža. Teorijski, vaspitači se oslanjaju na teorije razvojnog i obrazovnog procesa kako bi kreirali program koji je prilagođen potrebama dece i podsticao njihovu radoznalost, istraživački duh i kreativnost.

Drugo, vaspitači moraju razviti veštine planiranja i organizacije aktivnosti u prirodi. To podrazumeva poznavanje prirodnih resursa u okolini, bezbednosne aspekte boravka u prirodi, kao i sposobnost da prilagode aktivnosti različitim uzrastima, interesovanjima i potrebama dece. Praktično, ovo znači kreiranje strukturiranih aktivnosti poput šetnji, igara, istraživanja biljnog i životinjskog sveta, kao i edukativnih radionica u prirodi.

Treće, vaspitači imaju ulogu motivatora i podrške u podsticanju dece da se angažuju u aktivnostima u prirodi. To uključuje razvijanje pozitivnog stava prema prirodi, podsticanje samopouzdanja i samostalnosti kod dece u prirodnom okruženju, te podsticanje timskog rada i saradnje među decom. Teorijski, vaspitači se oslanjaju na teorije socijalne interakcije i razvoja kako bi razumeli kako podržati pozitivne međuljudske odnose među decom u prirodnom okruženju.

Četvrto, vaspitači imaju ulogu modeliranja ponašanja i vrednosti vezanih za očuvanje prirode i ekološku odgovornost. Kroz svoj primer i edukaciju, vaspitači mogu da podstaknu svest o važnosti očuvanja prirode, recikliranja, brige o životinjskom svetu i održivog života. Teorijski, ovo se oslanja na teorije održivog razvoja i ekološke edukacije.

Praktično, vaspitači koriste različite pedagoške tehnike i metode kako bi sproveli ove teorijske koncepte u praksi. To uključuje korišćenje igre, eksperimenta, priča, umetnosti i

drugih aktivnosti koje su prilagođene prirodnom okruženju. Vaspitači takođe saraduju sa roditeljima i lokalnom zajednicom kako bi obezbedili podršku i resurse za aktivnosti u prirodi.

Ukupno gledano, uloga vaspitača u promovisanju aktivnosti u prirodi zahteva teorijsko znanje o razvoju dece i obrazovnim principima, ali i praktične veštine organizacije, podrške i motivacije. Kroz integraciju teorije i prakse, vaspitači mogu da ostvare značajan uticaj na celokupan razvoj dece kroz aktivnosti u prirodi.

Slika 2. Uloga vaspitača u promovisanju aktivnosti u prirodi (https://povratakprirodi.rs/wp-content/uploads/2021/04/125190979_3990649280963770_2092617510617834598_n.jpg)

2.3. POVEZANOST IZMEĐU STAVOVA VASPITAČA I SPROVOĐENJA AKTIVNOSTI U PRIRODI

Teorija koja istražuje povezanost između stavova vaspitača i sprovođenja aktivnosti u prirodi istražuje dublje razumevanje kako lični stavovi vaspitača prema prirodi utiču na njihovu spremnost i efikasnost u sprovođenju aktivnosti u prirodnom okruženju sa decom.

Ova povezanost je važna jer utiče na kvalitet i obim aktivnosti koje deca doživljavaju i na koji način prihvataju prirodno okruženje kao deo svog obrazovnog iskustva.

Teorijski pristup ove teme obuhvata istraživanje faktora koji oblikuju stavove vaspitača prema prirodi. To uključuje lična iskustva vaspitača sa prirodom tokom detinjstva, obrazovanje i edukaciju o važnosti prirodnog okruženja u obrazovanju, uverenja i vrednosti koje vaspitači nose u vezi sa prirodom, kao i uticaj profesionalne sredine i društvenih normi na njihove stavove.

Empirijski nalazi pokazuju da vaspitači koji imaju pozitivan stav prema prirodi imaju veću verovatnoću da će sprovoditi aktivnosti u prirodi sa decom (Ernst, 2014). Ovo je podržano teorijskim konceptom teorije promene ponašanja, gde su stavovi jedan od ključnih faktora koji oblikuju naše postupke i odluke. Vaspitači koji veruju u značaj prirodnog okruženja za razvoj dece i koji su motivisani da ga iskoriste kao resurs za obrazovanje, često će biti aktivniji u sprovođenju aktivnosti u prirodi.

Dodatno, teorija socijalne interakcije sugerise da stavovi vaspitača mogu biti oblikovani i promenjeni kroz interakciju sa drugim vaspitačima, edukatorima, stručnjacima iz oblasti ekologije i održivosti, kao i kroz profesionalni razvoj i kontinuiranu edukaciju. Edukativni programi koji promovišu aktivnosti u prirodi i pružaju informacije o beneficijama ovih aktivnosti takođe mogu uticati na promenu stavova vaspitača.

U zaključku, teorijska analiza povezanosti između stavova vaspitača i sprovođenja aktivnosti u prirodi pruža uvid u kompleksne faktore koji oblikuju ovu povezanost. Razumevanje ove dinamike je ključno za kreiranje efikasnih programa obrazovanja u prirodi i podršku vaspitačima u promovisanju aktivnosti koje doprinose celokupnom razvoju dece.

Slika 3. Povezanost između stavova vaspitača I sprovođenja aktivnosti u prirodi (<https://www.mala-skola.com/wp-content/uploads/2022/11/pexels-yan-krukov-8612973.jpg>)

2.4. EFEKTI BORAVKA U PRIRODI NA EMOCIONALNI RAZVOJ DECE

Teorijska analiza efekata boravka u prirodi na emocionalni razvoj dece pruža uvid u kompleksnu interakciju između prirodnog okruženja i emocionalnih procesa kod dece. Razumevanje ove povezanosti je ključno jer prirodno okruženje može imati značajan uticaj na emocionalnu stabilnost, samopouzdanje, empatiju i socijalne veštine kod dece.

Prema teoriji stresa i oporavka, prirodno okruženje pruža mogućnost za smanjenje nivoa stresa kod dece. Boravak u prirodi stimuliše aktivnosti koje su povezane sa opuštanjem, kao što su šetnje, igra na otvorenom prostoru, posmatranje prirodnih fenomena i sl., što dovodi do smanjenja anksioznosti i napetosti kod dece. Ovo je posebno važno u savremenom društvu koje je često podložno visokom nivou stresa i pritiska.

Emocionalni razvoj dece takođe je povezan sa njihovom sposobnošću da razvijaju empatiju i razumevanje za druge. Teorija socijalnog učenja sugerise da deca uče kroz posmatranje i imitaciju modela ponašanja oko sebe. Boravak u prirodi omogućava deci da razvijaju

empatiju prema biljnom i životinjskom svetu, kao i prema drugim ljudima sa kojima dele prirodno okruženje. Ova empatija može biti osnova za razvijanje socijalnih veština i pozitivnih međuljudskih odnosa.

Pored toga, prirodno okruženje pruža brojne mogućnosti za razvoj samopouzdanja i samopoštovanja kod dece. Aktivnosti poput istraživanja, rešavanja problema, savladavanja prepreka u prirodi, kao i osećaj uspeha koji dolazi iz boravka u prirodi, doprinose jačanju emocionalne otpornosti i pozitivnog samopoimanja kod dece. Teorija samoodređenja dodatno naglašava važnost autonomije i samostalnosti u razvoju pozitivnog emocionalnog stanja kod dece.

Empirijski dokazi koji podržavaju ovu teoriju uključuju istraživanja koja su pokazala pozitivne efekte boravka u prirodi na smanjenje simptoma anksioznosti, depresije i agresije kod dece (Louv, 2008). Takođe, istraživanja su pokazala da deca koja redovno borave u prirodi imaju bolje emocionalno regulisanje, veći nivo samopouzdanja i pozitivniji stav prema sebi i drugima.

Kroz teorijsku analizu i empirijske dokaze, možemo bolje razumeti kako boravak u prirodi utiče na emocionalni razvoj dece i koji su mehanizmi koji stoje iza ovih efekata. Ovo znanje je od suštinskog značaja za kreiranje programa obrazovanja i okruženja koje podržava emocionalno blagostanje dece i promoviše boravak u prirodi kao deo njihovog svakodnevnog iskustva.

Uz to, teorija emocionalnog razvoja dece u kontekstu prirodnog okruženja naglašava važnost iskustava koja deca stiču kroz direktnu interakciju sa prirodom. Ova iskustva mogu imati dugoročne pozitivne efekte na emocionalni razvoj, često ostavljajući dubok emotivni utisak na decu i podstičući osećaj povezanosti sa prirodnim svetom.

Teorijska analiza takođe ističe ulogu vaspitača i roditelja u podršci emocionalnom razvoju kroz aktivnosti u prirodi. Vaspitači imaju priliku da kreiraju podsticajno okruženje u kojem deca mogu istraživati, učiti o životu u prirodi, ali i upoznati sebe i svoje emocionalne reakcije. Podrška vaspitača i roditelja u ovim iskustvima igra ključnu ulogu u stvaranju pozitivnih asocijacija i emocionalne sigurnosti kod dece.

Empirijski dokazi iz istraživanja emocionalnog razvoja dece u prirodnom okruženju često se oslanjaju na metode opservacije, intervjuja i procene emocionalnog stanja dece pre i posle boravka u prirodi (Louv, 2008). Ovi dokazi pružaju konkretne uvide u to kako se dečje emocije menjaju i razvijaju kroz iskustva u prirodi, kao i koji su dugoročni efekti ovih iskustava na emocionalni razvoj.

U zaključku, teorijska analiza i empirijski dokazi jasno pokazuju da boravak u prirodi ima značajne pozitivne efekte na emocionalni razvoj dece. Ova saznanja su od velikog značaja za vaspitače, roditelje i obrazovne institucije jer ukazuju na potrebu da se prirodno okruženje integriše u obrazovni proces kako bi se podržao celokupni emocionalni razvoj dece i stvorila harmonija između čoveka i prirode u vaspitno-obrazovnom kontekstu.

Slika 4. Efekti boravka u prirodi na emocionalni razvoj dece

https://www.polazak.rs/files/blog/Boravak%20u%20prirodi%20za%20razvoj%20dece/park-3452913_1920.jpg

2.5. POVEZANOST AKTIVNOSTI U PRIRODI I RAZVOJA KREATIVNOSTI KOD DECE

Teorijska analiza povezanosti aktivnosti u prirodi i razvoja kreativnosti kod dece naglašava važnost prirodnog okruženja kao podsticajnog prostora za razvoj kreativnih veština i sposobnosti (Bruce, 2004). Kreativnost kod dece obuhvata sposobnost generisanja novih ideja, rešavanja problema na originalan način, eksperimentisanja, imaginaciju i izražavanje kroz umetnost i igru.

Prema teoriji kognitivnog razvoja, boravak u prirodi pruža deci bogato iskustvo koje podstiče kreativno razmišljanje (Bruce, 2004). Aktivnosti poput istraživanja prirodnih fenomena, sakupljanja materijala iz prirode za umetničke radove, kreiranja igara na otvorenom prostoru i sl., pružaju deci mogućnost da razvijaju svoju kreativnost kroz direktnu interakciju sa prirodom. Prirodno okruženje podstiče radoznalost, otkrivanje novih stvari, eksperimentisanje i imaginaciju kod dece, što su ključni elementi kreativnog procesa.

Takođe, teorija socijalne interakcije ističe važnost društvenog okruženja za razvoj kreativnosti kod dece. Boravak u prirodi često podrazumeva grupne aktivnosti, saradnju, deljenje ideja i rešavanje problema zajedno sa drugom decom. Ovo socijalno okruženje podstiče razmenu ideja, divergentno razmišljanje, kao i inspiraciju kroz posmatranje i interakciju sa drugima, što sve zajedno doprinosi razvoju kreativnosti kod dece.

Empirijski dokazi koji podržavaju ovu teoriju često se oslanjaju na istraživanja koja prate kreativne procese dece tokom aktivnosti u prirodi, kao i procene njihovih kreativnih veština pre i posle boravka u prirodi (Bruce, 2004). Takva istraživanja često pokazuju pozitivan uticaj prirodnog okruženja na razvoj kreativnosti kod dece, posebno kroz aktivnosti koje podstiču istraživanje, eksperimentisanje i izražavanje kroz umetnost i igru.

Praktične implikacije ove teorije ukazuju na važnost uključivanja aktivnosti u prirodi u obrazovne programe za decu. Vaspitači i roditelji mogu koristiti prirodno okruženje kao resurs za razvoj kreativnosti kod dece kroz organizovane i spontane aktivnosti. Kroz istraživanje prirode, stvaranje umetničkih dela, izgradnju skloništa i igrališta od prirodnih

materijala, deca imaju priliku da razvijaju svoje kreativne potencijale i istraže svoje talente i interesovanja.

U zaključku, teorijska analiza povezanosti aktivnosti u prirodi i razvoja kreativnosti kod dece ističe prirodno okruženje kao važan faktor u podsticanju kreativnog razmišljanja i izražavanja. Razumevanje ovih mehanizama omogućava kreiranje obrazovnih praksi koje podržavaju kreativnost kod dece i doprinose njihovom celokupnom razvoju.

Slika 5. Povezanost aktivnosti u prirodi i razvoja kreativnosti kod dece

(<https://www.decijaigraonica.rs/wp-content/uploads/2023/09/fizicka-aktivnost-kod-dece.jpg>)

2.6. BENEFITI AKTIVNOSTI U PRIRODI ZA FIZIČKI RAZVOJ DECE

Teorijska analiza benefita aktivnosti u prirodi za fizički razvoj dece ističe važnost prirodnog okruženja kao stimulativnog prostora za fizičku aktivnost, razvoj motoričkih veština i opšteg zdravlja kod dece (Fjørtoft, 2001). Fizički razvoj uključuje razvoj mišića, koordinaciju, kondiciju, fleksibilnost i sveukupnu funkcionalnost tela, a aktivnosti u prirodi pružaju deci raznolike mogućnosti da ojačaju ove aspekte.

Prema teoriji razvoja motoričkih vještina, aktivnosti u prirodi kao što su trčanje, penjanje, istraživanje terena, igranje loptom, vožnja bicikla i druge aktivnosti podstiču razvoj motoričkih vještina kod dece. Prirodno okruženje često ima neravne terene, drveće, staze, reke ili jezera, što deci pruža različite izazove za kretanje i istraživanje, što je ključno za razvoj mišića, ravnoteže i koordinacije.

Takođe, teorija o zdravom životnom stilu ističe važnost fizičke aktivnosti za opšte zdravlje dece. Boravak u prirodi podstiče decu da budu aktivna, provodeći više vremena napolju, u pokretu i izlaganju sunčevim zracima. Ovo doprinosi očuvanju zdravlja kostiju i mišića, prevenciji gojaznosti, jačanju imunološkog sistema i poboljšanju mentalnog blagostanja kod dece.

Empirijski dokazi koji podržavaju ovu teoriju često se oslanjaju na istraživanja koja prate fizičke aktivnosti dece u prirodnom okruženju i procene njihovog fizičkog zdravlja i motoričkih vještina (koordinacija pokreta, ravnoteža, snaga mišića, brzina reakcije, fleksibilnost). Takva istraživanja često pokazuju da deca koja redovno borave i aktivno se igraju u prirodi imaju bolju fizičku kondiciju, veću fleksibilnost, jaču muskulaturu i bolje motoričke sposobnosti u poređenju sa decom koja manje vremena provode napolju.

Praktične implikacije ove teorije naglašavaju važnost uključivanja aktivnosti u prirodi u svakodnevni život dece. Vaspitači, roditelji i obrazovne institucije mogu kreirati okruženje koje podstiče fizičku aktivnost i istraživanje prirodnog okruženja. Ovo može uključivati organizovane sportske aktivnosti, igre na otvorenom prostoru, šetnje, vožnju bicikla, kao i kreiranje prirodnih igrališta i prostora za aktivnosti.

U zaključku, teorijska analiza benefita aktivnosti u prirodi za fizički razvoj dece ističe važnost prirodne sredine kao podsticajnog prostora za razvoj motoričkih vještina, očuvanje zdravlja i opšte blagostanje dece. Razumevanje ovih benefita omogućava kreiranje programa i praksi koje podržavaju fizički razvoj kod dece i doprinose stvaranju zdravijih i aktivnijih generacija.

Slika 6. Benefiti aktivnosti u prirodi za fizički razvoj dece
(<https://bebo.club/uploads/2021/10/sport-za-decu-ad-media.jpg>)

2.7. KOGNITIVNI RAZVOJ DECE KROZ AKTIVNOSTI U PRIRODI

Teorijska analiza kognitivnog razvoja dece kroz aktivnosti u prirodi istražuje kako prirodno okruženje podstiče razvoj kognitivnih procesa kao što su pažnja, memorija, percepcija, razmišljanje, jezik, i sposobnost rešavanja problema kod dece (Dadvand, P., Nieuwenhuijsen, M. J., Esnaola, M., & Forn, J. 2015). Aktivnosti u prirodi pružaju deci raznolike stimulanse i iskustva koja doprinose razvoju njihovih kognitivnih veština.

Prema teoriji razvoja pažnje i percepcije, boravak u prirodi podstiče decu da budu svesna svoje okoline, posmatraju detalje, primećuju obrasce i veze između različitih elemenata prirodnog okruženja. Aktivnosti kao što su posmatranje ptica, različite boje i oblike biljaka, istraživanje tekstura i mirisa, pružaju deci bogato iskustvo koje podstiče razvoj perceptivnih sposobnosti.

Teorija razvoja jezika takođe ističe važnost prirodnog okruženja za razvoj jezičnih veština kod dece. Boravak u prirodi pruža deci priliku da istražuju, opisuju, komuniciraju i stvaraju priče o svojim iskustvima i posmatranjima. Kroz ove aktivnosti, deca razvijaju bogat vokabular, razumevanje jezičnih struktura i sposobnost verbalnog izražavanja.

Empirijski dokazi koji podržavaju ovu teoriju često se oslanjaju na istraživanja koja prate kognitivne procese dece tokom aktivnosti u prirodi, kao i procene njihovih kognitivnih veština pre i posle boravka u prirodi. Takva istraživanja često pokazuju da deca koja redovno borave i aktivno se igraju u prirodi imaju bolje razvijene kognitivne veštine, uključujući bolju pažnju, bolju memoriju, veće kreativne kapacitete i sposobnost rešavanja problema (Dadvand i sar. 2015).

Praktične implikacije ove teorije ukazuju na važnost integrisanja aktivnosti u prirodi u obrazovni proces. Vaspitači i obrazovne institucije mogu kreirati okruženje koje podržava kognitivni razvoj kroz organizovane i spontane aktivnosti u prirodi. Ovo može uključivati istraživanje prirodnih fenomena, rešavanje zadataka i problema koji su vezani za prirodno okruženje, upotrebu prirodnih materijala za učenje i stvaranje, kao i podsticanje kreativnog razmišljanja kroz igru i eksperimentisanje.

U zaključku, teorijska analiza kognitivnog razvoja dece kroz aktivnosti u prirodi ističe važnost prirodne sredine kao podsticajnog prostora za razvoj različitih kognitivnih veština kod dece. Razumevanje ovih mehanizama omogućava kreiranje obrazovnih praksi koje podržavaju kognitivni razvoj i doprinose stvaranju kompleksnih i samostalnih mislećih individua.

Slika 7. Kognitivni razvoj dece kroz aktivnosti u prirodi (<https://trudnocaizdravlje.rs/wp-content/uploads/2021/12/Previsse-aktivnosti-za-decu-3-600x400.jpg>)

3. VALDORF PEDAGOGIJA

Valdorfska pedagogija je pristup obrazovanju koji je razvio Rudolf Steiner sredinom 20. veka. Ova pedagogija se fokusira na celovit razvoj deteta, što podrazumeva njegov fizički, emocionalni, mentalni i duhovni rast (<https://www.mojpedijatar.co.rs/valdorf-pedagogija-izvlaci-najbolje-iz-deteta/>, 2021). Centralna ideja valdorfske pedagogije je da svako dete ima svoj jedinstveni put razvoja i da treba da se ohrabruje njegova prirodna radoznalost, kreativnost i samostalnost.

Jedna od ključnih karakteristika valdorfske pedagogije u vrtićima je naglasak na igri i kreativnim aktivnostima kao osnovnom načinu učenja. Deca se podstiču da istražuju, stvaraju i izražavaju svoje ideje kroz umetnost, muziku, dramske igre i druge kreativne aktivnosti. Ovo se smatra važnim za razvoj detetove mašte, samopouzdanja i emocionalne inteligencije.

Drugi važan element valdorfske pedagogije je pažnja posvećena ritmu i rutini u svakodnevnom životu vrtića. Veruje se da redovne rituale, kao što su jutarnji krugovi, zajedničke pesmice i priče, pružaju deci osećaj sigurnosti i predvidljivosti, što je ključno za njihov emocionalni i socijalni razvoj.

Takođe, valdorfska pedagogija se zalaže za minimalnu upotrebu tehnologije u vrtićkom okruženju, fokusirajući se umesto toga na stvarne interakcije, prirodno okruženje i materijale koji podstiču senzorno iskustvo i istraživanje.

Važan aspekt ove pedagogije je i uloga vaspitača kao posmatrača i podrške detetovom razvoju. Vaspitači u valdorfskim vrtićima se podstiču da razumeju svako dete kao individualnost i da prate njegove specifične potrebe i interese, pružajući im podršku i inspiraciju za dalji rast i razvoj.

U suštini, valdorfska pedagogija u vrtićima teži da stvori okruženje koje podstiče detetovu prirodnu radoznalost, kreativnost i samostalnost, gde se igra, umetnost i ritam koriste kao osnovni alati za učenje i razvoj.

Valdorfska pedagogija u vrtićima takođe promoviše ideju holističkog pristupa obrazovanju, gde se pažnja posvećuje svim aspektima detetovog bića - telesnom, emocionalnom, mentalnom i duhovnom. Ovo se odražava u različitim aktivnostima i pristupima koji su deo valdorfskog vrtićkog programa.

Jedna od značajnih karakteristika je i bliska saradnja između vaspitača, dece i roditelja. Roditelji se često uključuju u život vrtića, učeći o principima valdorfske pedagogije i podržavajući dete i vaspitače u njihovom radu. Ova saradnja se smatra ključnom za stvaranje podržavajuće i harmonične zajednice u kojoj dete može da se razvija u skladu sa svojim potencijalima.

Valdorfski vrtići takođe naglašavaju važnost prirodne okoline i materijala u svakodnevnom iskustvu dece. Deca imaju priliku da istražuju prirodne materijale, kao što su drvo, kamenje, voda, što podstiče njihovu povezanost sa prirodom i razvija senzorne sposobnosti.

Pored toga, valdorfska pedagogija se zalaže za balans između slobode i strukture u vrtićkom okruženju. Deca imaju prostor da istražuju i izraze svoju kreativnost, ali istovremeno postoje jasno definisane granice i rituali koji pružaju stabilnost i podršku u njihovom svakodnevnom iskustvu.

Učenje kroz igru, umetnost i ritam, podržano pažnjom prema individualnim potrebama svakog deteta, čini srž valdorfske pedagogije u vrtićima. Cilj je stvoriti okruženje koje podstiče detetovu radost u učenju, samopouzdanje i razvijanje sveobuhvatnih veština koje će mu biti korisne u kasnijem životu.

Valdorfska pedagogija u vrtićima takođe naglašava važnost emocionalne inteligencije i socijalnih veština kod dece. Kroz grupne aktivnosti, saradnju i rešavanje problema, deca uče kako da komuniciraju, sarađuju i razvijaju empatiju prema drugima. Ovo je ključno za formiranje zdravih međuljudskih odnosa i samopouzdanja kod dece.

Pored toga, valdorfski vrtići često imaju posebne prostorije ili kutke posvećene tišini i kontemplaciji. Ovi prostori omogućavaju deci da se povuku i pronađu mir u svojim mislima, što je važno za razvoj njihove koncentracije, introspekcije i samorefleksije.

4. PROBLEM, CILJ I ZADACI

4.1. PROBLEM ISTRAŽIVANJA

Stavovi vaspitača o značaju i sprovođenju aktivnosti u prirodi za decu predškolskog uzrasta predstavljaju ključnu oblast istraživanja u oblasti ranog obrazovanja. U današnjem svetu, gde su deca sve više izložena tehnologiji i digitalnim uređajima, aktivnosti u prirodi postaju sve važnije za njihov sveobuhvatan razvoj. Ove aktivnosti ne samo da doprinose fizičkom zdravlju dece, već i njihovom emocionalnom, socijalnom i kognitivnom razvoju. Istraživanje se fokusira na razumevanje kako vaspitači percipiraju značaj ovih aktivnosti, kao i na izazove i prepreke sa kojima se suočavaju prilikom njihovog sprovođenja. Takođe, istražuje se koliko su vaspitači obučeni i podržani u organizaciji aktivnosti u prirodi i na koji način mogu unaprediti svoje prakse kako bi deci omogućili kvalitetnije iskustvo učenja na otvorenom. Kroz analizu stavova vaspitača, cilj je identifikovati ključne faktore koji utiču na implementaciju aktivnosti u prirodi i predložiti preporuke za unapređenje prakse u predškolskim ustanovama.

4.2. CILJ ISTRAŽIVANJA

Generalni cilj istraživanja: Ispitivanje stavova vaspitača o značaju i sprovođenju aktivnosti u prirodi za decu predškolskog uzrasta.

Pored glavnog cilja određeni su i parcijalni ciljevi:

- Ispitati da li vaspitači shvataju uticaj sprovođenja aktivnosti u prirodi na decu predškolskog uzrasta
- Ispitati da li vaspitači u svom radu sa decom sprovode aktivnosti u prirodi
- Ispitati na koji način vaspitači u svom radu sa decom sprovode aktivnosti u prirodi

Kroz prikupljanje i analizu stavova vaspitača, istraživanje će pružiti značajne informacije koje mogu doprineti razvoju efikasnijih programa i politika u predškolskom obrazovanju, usmerenih ka povećanju učešća dece u aktivnostima na otvorenom i poboljšanju njihovog ukupnog razvoja.

4.3. ZADACI ISTRAŽIVANJA

- a) Ispitati da li vaspitači shvataju uticaj sprovođenja aktivnosti u prirodi na decu predškolskog uzrasta:

Ovaj zadatak podrazumeva detaljno istraživanje i analizu stavova vaspitača o tome koliko oni razumeju i prepoznaju značaj aktivnosti na otvorenom za celokupan razvoj dece predškolskog uzrasta. Cilj je utvrditi nivo svesti vaspitača o različitim aspektima razvoja koje aktivnosti u prirodi mogu pozitivno uticati, uključujući fizički, emocionalni, socijalni i kognitivni razvoj dece. Pored toga, istraživanje će se baviti ispitivanjem koliko vaspitači vrednuju ove aktivnosti u odnosu na druge oblike učenja i igre.

- b) Ispitati da li vaspitači u svom radu sa decom sprovode aktivnosti u prirodi:

Ovaj zadatak ima za cilj da istraži učestalost i intenzitet sprovođenja aktivnosti u prirodi u okviru svakodnevnih obrazovnih praksi vaspitača. Ispitivanjem učestalosti i obima ovih aktivnosti, istraživanje će pružiti uvid u to koliko su aktivnosti na otvorenom integrisane u vaspitno-obrazovni rad vaspitača sa decom. Pored toga, istraživanje će obuhvatiti i identifikaciju mogućih prepreka koje mogu ometati redovno sprovođenje ovih aktivnosti.

- c) Ispitati na koji način vaspitači u svom radu sa decom sprovode aktivnosti u prirodi:

Ovaj zadatak fokusira se na istraživanje metoda, pristupa i strategija koje vaspitači koriste prilikom organizovanja i sprovođenja aktivnosti na otvorenom. Cilj je razumeti različite pedagoške pristupe koji se primenjuju, kao i identifikovati konkretne aktivnosti koje se sprovode. Istraživanje će takođe obuhvatiti ispitivanje kako vaspitači planiraju ove aktivnosti, kakve resurse koriste, te kakvu podršku dobijaju od svojih ustanova i zajednica u organizaciji ovih aktivnosti.

4.4. VARIJABLE ISTRAŽIVANJA

U ovom istraživanju, zavisnu varijablu predstavlja uloga i praksa vaspitača u predškolskom obrazovanju. To uključuje sve aktivnosti, metode i pristupe koje vaspitači primenjuju u radu sa decom predškolskog uzrasta, posebno u kontekstu sprovođenja aktivnosti na

otvorenom. Zavisna varijabla se fokusira na konkretne postupke i ponašanja vaspitača u vezi sa organizacijom i implementacijom aktivnosti u prirodi.

Nezavisna varijabla u ovom istraživanju su stavovi vaspitača o značaju i uticaju sprovođenja aktivnosti u prirodi na razvoj dece predškolskog uzrasta. To obuhvata percepcije vaspitača o tome koliko su aktivnosti na otvorenom važne za različite aspekte razvoja dece, uključujući fizički, emocionalni, socijalni i kognitivni razvoj. Takođe, nezavisna varijabla obuhvata stavove o potencijalnim benefitima i izazovima koje aktivnosti u prirodi donose, kao i njihovu spremnost i motivaciju da implementiraju ove aktivnosti u svom radu.

Ovo istraživanje će analizirati kako stavovi vaspitača utiču na njihovu praksu i u kojoj meri pozitivni ili negativni stavovi prema aktivnostima u prirodi oblikuju njihove pedagoške pristupe i odluke.

5. HIPOTEZE ISTRAŽIVANJA

Na osnovu postavljenih ciljeva formulisana je generalna hipoteza koja glasi:

H – Stavovi vaspitača o značaju i sprovođenju aktivnosti u prirodi sa decom preškolskog uzrasta su pozitivni

Pored glavne hipoteze formulisane su i pomoćne hipoteze:

H₁ – Vaspitač shvata uticaj i značaj sprovođenja aktivnosti u prirodi sa decom predškolskog uzrasta

H₂ – Vaspitač u svom radu sa decom sprovodi aktivnosti u prirodi

H₃ – Vaspitač u svom radu sa decom sprovodi raznovrsne oblike aktivnosti u prirodi

6. METODE, TEHNIKE I INSTRUMENTI ISTRAŽIVANJA

U ovom istraživanju će se primeniti deskriptivna metoda, koja je odabrana zbog svoje sposobnosti da pruži detaljan i sistematičan opis fenomena koji se istražuje. Deskriptivna metoda omogućava istraživačima da precizno prikupe, analiziraju i interpretiraju podatke, čime se obezbeđuje sveobuhvatan uvid u stavove vaspitača o značaju i sprovođenju aktivnosti u prirodi za decu predškolskog uzrasta.

Što se tiče tehnika, korišće se tehnika anketiranja, koja je idealna za prikupljanje velikog broja podataka od većeg broja ispitanika u kratkom vremenskom periodu. Tehnika anketiranja omogućava istraživačima da prikupe kvantitativne podatke koji se mogu statistički analizirati, ali i kvalitativne podatke koji pružaju dublji uvid u stavove i mišljenja vaspitača.

Instrument istraživanja koji će biti korišćen je anketa. Anketa će biti pažljivo dizajniran kako bi obuhvatio sve relevantne aspekte stavova vaspitača o aktivnostima u prirodi. Sadržaće različite tipove pitanja, uključujući zatvorena pitanja (npr. pitanja sa višestrukim izborom, Likertove skale) i otvorena pitanja koja omogućavaju vaspitačima da izraze svoja mišljenja i iskustva u slobodnoj formi.

Korišćenjem ovih metoda, tehnika i instrumenata, istraživanje će omogućiti sveobuhvatno razumevanje stavova vaspitača i identifikaciju ključnih faktora koji utiču na sprovođenje aktivnosti u prirodi u predškolskim ustanovama.

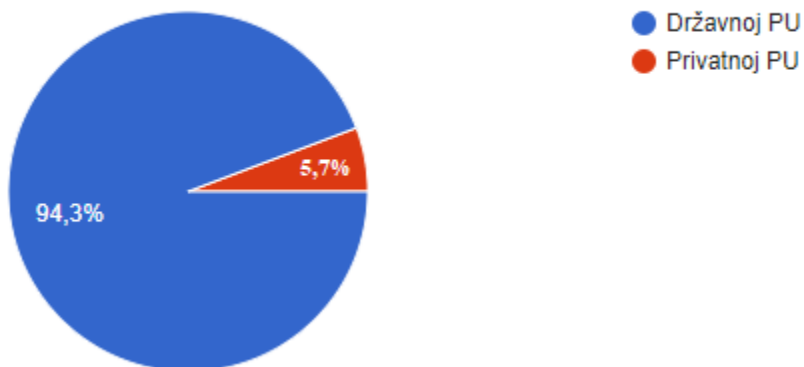
Istraživanje će biti sprovedeno u PU Zrenjanin u Zrenjaninu, ali i u saradnji s vaspitačima iz različitih delova Srbije. Želimo da obuhvatimo širi geografski prostor kako bismo dobili raznolike perspektive i dublje razumevanje teme kojom se bavimo. Ovaj pristup omogućava nam da dobijemo sveobuhvatniju sliku i da uočimo potencijalne razlike ili sličnosti u iskustvima i stavovima vaspitača širom zemlje.

Vreme sprovođenja istraživanja određeno je u skladu sa rasporedom rada vaspitača i vremenskim okvirom u kojem se odvija obrazovni proces u predškolskim ustanovama. Uzimajući u obzir dinamiku rada vrtića i dostupnost vaspitača za učešće u istraživanju, odabrano je optimalno vreme za prikupljanje podataka.

7. REZULTATI

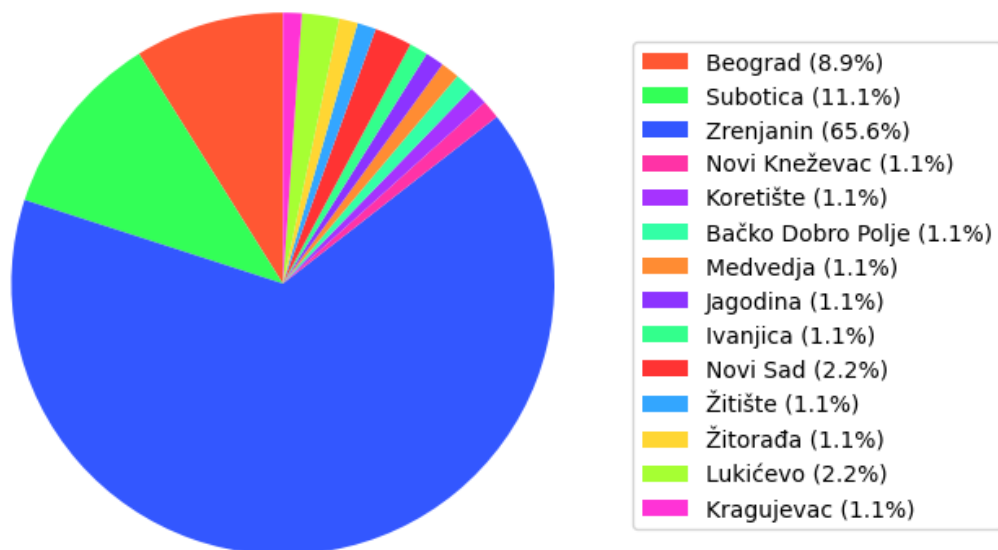
U nastavku rada su prikazani odgovori iz ankete „Stavovi vaspitača o značaju sprovođenja aktivnosti u prirodi“ po segmentima. U prvom segmentu pitanja koja su opšteg tipa, većina vaspitača, čak 90%, prepoznaje značaj aktivnosti u prirodi za celokupan razvoj dece. Oni smatraju da ove aktivnosti pozitivno utiču na fizički, emocionalni, socijalni i kognitivni razvoj dece. Vaspitači posebno ističu da aktivnosti u prirodi podstiču decu na fizičku aktivnost, što doprinosi njihovom zdravlju i fizičkom razvoju. Kada se porede sa drugim oblicima učenja i igre, više od 85% vaspitača smatra da su aktivnosti na otvorenom jednako važne kao i drugi oblici učenja i igre. Veruju da ove aktivnosti omogućavaju deci da uče kroz igru, istraživanje i interakciju sa prirodom, što doprinosi holističkom pristupu obrazovanju.

Prvi segment – pitanja opšteg tipa:

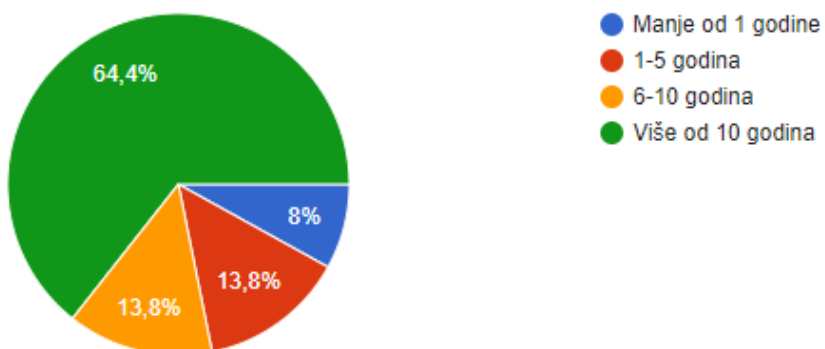

Grafikon 1. Tip predškolske ustanove u kojoj rade vaspitači

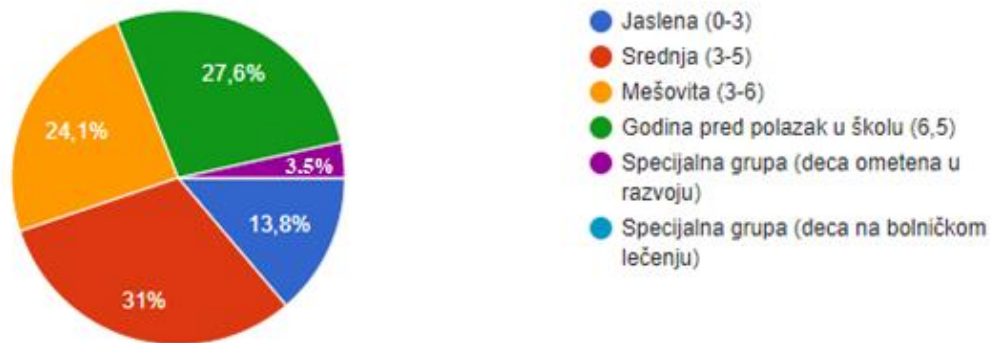
Mesto rada (naziv mesta u kojem se nalazi objekat)

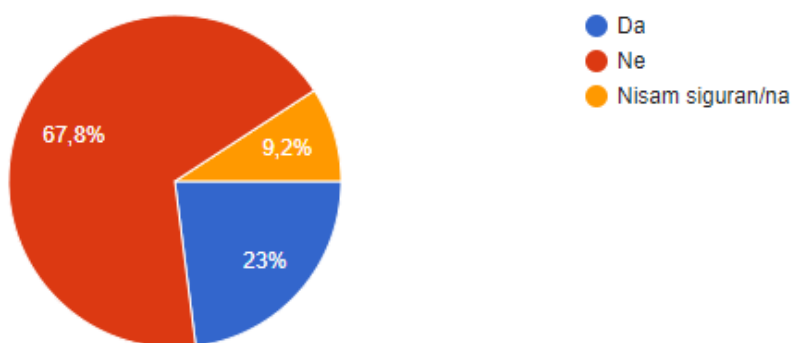
Grafikon 2. Mesto rada (naziv mesta u kojem se nalazi objekat)

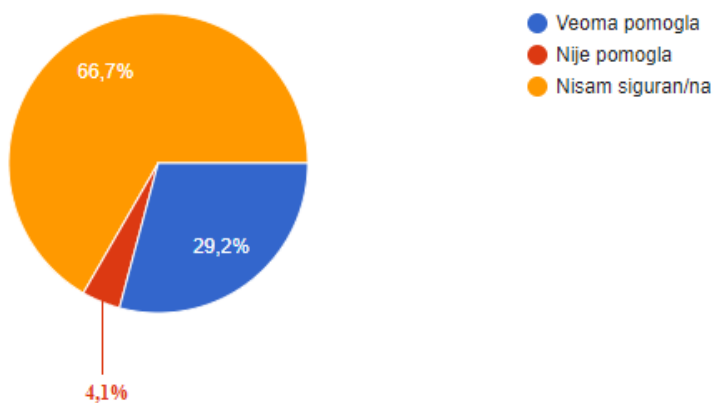
Grafikon 3. Radno iskustvo

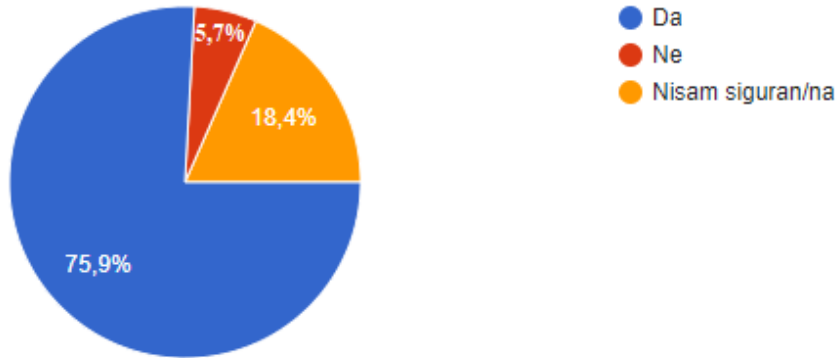
Grafikon 4. Uzrast grupe rada

Grafikon 5. Da li ste prošli obuku stručnog usavršavanja (seminara) za organizovanje i sprovođenje aktivnosti na otvorenom (sportske aktivnosti, takmičenja, ekskurzije, izleti)?

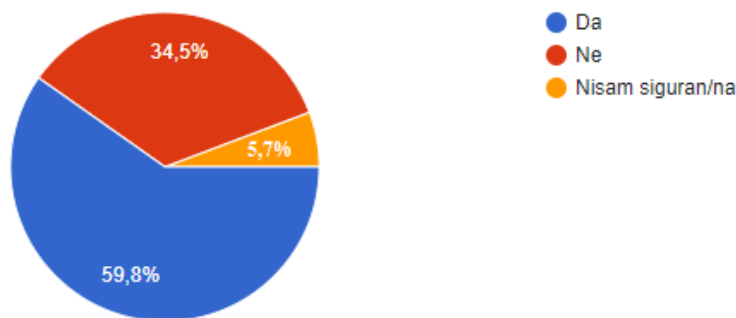
Grafikon 6. Ako su prošli obuku, koliko im je ta obuka pomogla?

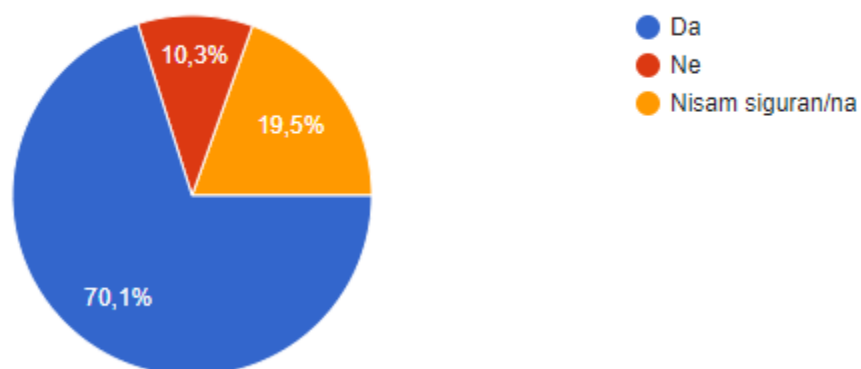
Grafikon 7. Da li smatrate da imate znanja za organizovanje aktivnosti na otvorenom?

Drugi segment - kapacitet i oprema za sprovođenje aktivnosti:

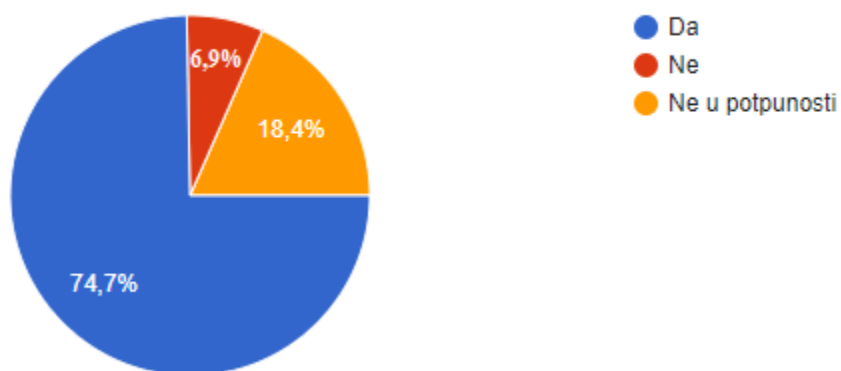
Drugi segment pitanja se odnosi na kapacitet i opremu za sprovođenje aktivnosti, gde je anketa pokazala da 70% vaspitača redovno sprovodi ove aktivnosti sa decom. Preostalih 30% sprovodi aktivnosti povremeno, najčešće zbog ograničenja u resursima ili nepovoljnih vremenskih uslova. Vaspitači koji redovno sprovode aktivnosti u prirodi navode da to čine najmanje jednom nedeljno. Međutim, vaspitači se suočavaju sa značajnim preprekama i izazovima. Glavne prepreke koje identifikuju su nedostatak adekvatne opreme (65%), neadekvatna podrška od strane ustanova (55%) i loši vremenski uslovi (45%). Neki vaspitači ističu i nedostatak vremena u dnevnom rasporedu kao značajnu prepreku za sprovođenje aktivnosti u prirodi.

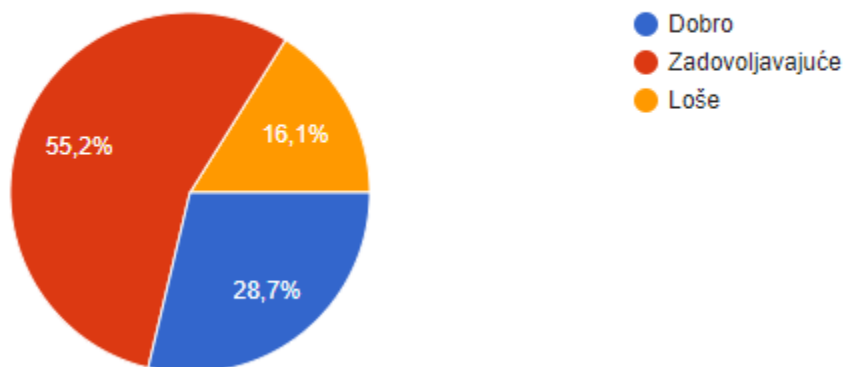
Grafikon 8. Da li Vaša ustanova poseduje funkcionalnu prostoriju (salu) za sprovođenje aktivnosti u zatvorenom prostoru?

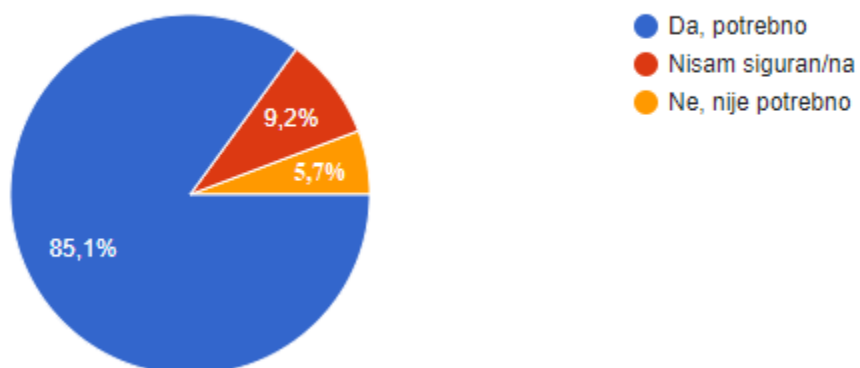
Grafikon 9. Da li Vaša ustanova poseduje adekvatnu opremu/mobilne rekvizite?

Grafikon 10. Da li Vaša ustanova poseduje adekvatan dvorišni prostor za aktivnosti u prirodi?

Grafikon 11. Kako ocenjujete infrastrukturu i resurse vaše ustanove za sprovođenje aktivnosti na otvorenom?

Grafikon 12. Da li smatrate da je potrebno dodatno ulaganje u infrastrukturu za aktivnosti na otvorenom u vašoj ustanovi?

Tabela 1. pošto je pitanje broj 13. u anketi otvorenog tipa, odgovori nisu prikazani grafički već tabelarno sa raznim odgovorima ispitanika.

Penjalice
Fiskulturna sala, rekviziti, stručni kadar
.
Neznam
Most od kanapa,
Brdo od gume,
Sprave, za likovno u otvorenom
Više igračaka

Veći travnjak sa delovima fodatnim gde mogu da budu po potrebi u foditu i peskom, kamenjem, borovom šumom...
Zaštita i bezbednost dece
Добра игралишта
Pre svega uredjenje dvorista.
Različit mobilijar
Jos igrovnih rekvizita
Adekvatno preuređenje dvorišta za boravak na otvorenom (sadnja drveća, opremanje sa adekvatnim spravama i mobilijarom)
Oprema i razne ustanove kao i sponzori
Bolje opremljeni dvorište .
Podrška lokalne zajednice
Tobogane,penjalice,ljuljaške,peščanik
Još pokretnih sportskih rekvizita i penjalica
Vise aktivnosti, vise igre, bogatini spoljasnji prostor...
Bolja opremljenost spravama za igru
Knjige i vodiči za aktivnosti na otvorenom, dvogled, lupe, set za sadnju, zemlja, sadnice
Saradnja sa pedagogom za fizičko
Sprave za igranje ,bezbedne
Mobilijar za jaslene grupe
Sala za fizičko
Vise natkrivenih letnjikovca kako bi deca i u slucaju kise mogla da borave na otvorenom
Saradnja sa porodicom
/
Cistoca i zelenilo
Možda neke podloge da se deca prilikom pada ne bi povtedila, jer je njihoba bezbednost ipak na prvom mestu.
Suncobrani,pokriven peščanik,"prljava kuhinjica",trambolina,možda I bazen-pošto se radi I leti.
Letnja učionica
Sportski poligoni sa adekvatnim spravama, organizovanje ekskurzija i izleta, osmišljen boravak u prirodi.
Vise seminars na ovu temu.
Ne znam
Rekvizite, aktivnosti stručnih saradnika za fizičko
Sprave za vežbanje
Pomoć stručnih lica
Izgradnje poligona igralista na otvorenom
Od ljudskih resursa uključila bih više asistenata, vaspitača, roditelja volontera prilikom organizovanja velikih aktivnosti na otvorenom
Veoma su bitni i materijalni resursi
Igračke i oprema za igru, lopte, obruči, konopci za preskakanje, sanke, ljuljaške, tobogani, i slična oprema.

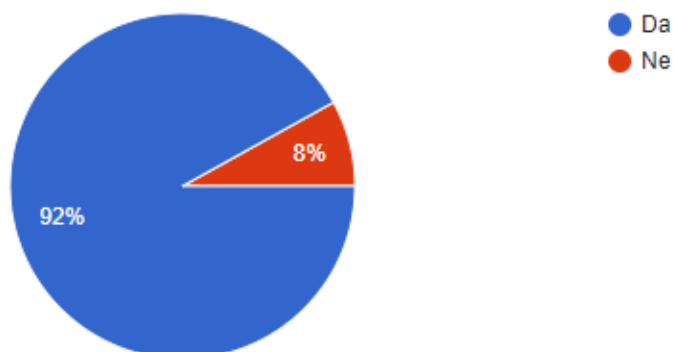
Kreativni materijali kao što su : Boje, papiri, makaze, lepak za kreativne radionice na otvorenom.
-Sportska oprema, aktivnosti poput fudbala, košarke ili mini-olimpijskih igara.
Prostorni resursi
Ograđeni prostor sigurno ograđen prostor kako bi se sprečio izlazak dece van dvorišta.
Pravilno kombinovanje ovih resursa može omogućiti da aktivnosti u dvorištu vrtića budu ne samo zabavne već i edukativne, bezbedne i inspirativne za decu.
Oprema za igru prilagodjena uzrastu poput malih lopatica, kanti i drugih alata za istraživanje prirode, kao i za kreativne aktivnosti (slikanje ili pravljenje prirodnih umetnickih dela)
Vise dvorisnih sprava ,igralista
Dodati-dograditi više sprava za fizičke aktivnosti
Igralište za decu
Stavljanjem gumenih podova.
Neke rekvizite za fiziku aktivnost jos igrališta za decu
Teren za fudbal i kosarku.
Učionica na otvorenom
Dopuniti rekvizite i opremu.
Мобилисан, реквизити, справе
Podršku lokalne samouprave
Redovno održanje i obezbeđivanje terena...
Konkretno, održanje urednosti trave, mobilijara i rekvizita.Pregledati sve pre korištenja kako bismo utvrdili da je sve bezbedno za decu.
Više sprava, rekvizita bazena .
Vise rekvizita za poligone
Sve je zadovoljavajuće
Боље уредније двориштњ вртића
Što više terena
Nisam sigurna.
Veće i prirodnije dvorište.
Ograđeno dvorište i još rekvizita
Ogradjeno, bezbedno dvoriste i jos rekvizita
Mozda neki praktični seminar
Vise sprava za dvorište.
Više rekvizita koji su prilagođeni deci sa posebnim potrebama, pomoć u ljudstva radi sprovođenja aktivnosti na otvorenom(rad jedan na jedan)..
Bezbedno okruženje, travnata površina, deo sa hladovinom
Razne rekvizite za poligone i sl
Iskoristiti izgled fvorišta za postavljanje još korisnih rekvizita koji bi pozivali decu na igru.Boravak na otvorenom treba da bude prilagođen svima prema mogućnostima i sposobnostima i interesovanju
Stručnog saradnika
Pilates lopte, ljuljaskе, senzorne staze, diskovi za održavanje ravnoteže

Prirodne materijale od kojih bi mogli da napravimo neke poligone.
Veštačka stena
Pomoć lokalne zajednice
Jos rekvizita
Dodatne sprave
Vise rekvizita, bezbedniji prostor,
Više rekvizita za rad
Sredstva potrebna za istraživanje dece
Kosevi, novi rekviziti -dvorisni
Bezbedne sprave, rekvizite, ograđen prostor...
Opremanje dvorišta spravama
Nove sprave i rekviziti za fizičko
Podršku stručnog saradnika za fizičko
Opremanje dvorista novim rekvizitima
Rekviziti i sportska oprema
Više rekvizita i obuka

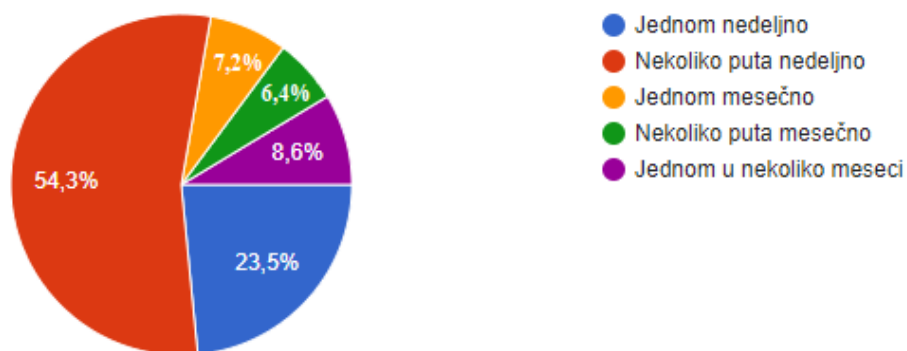
Tabela 1. Prikaz otvorenih odgovora na pitanje iz ankete: “Koje biste dodatne resurse ili podršku smatrali korisnim za organizovanje aktivnosti na otvorenom? (Molimo navedite)”

Aktivnosti na otvorenom:

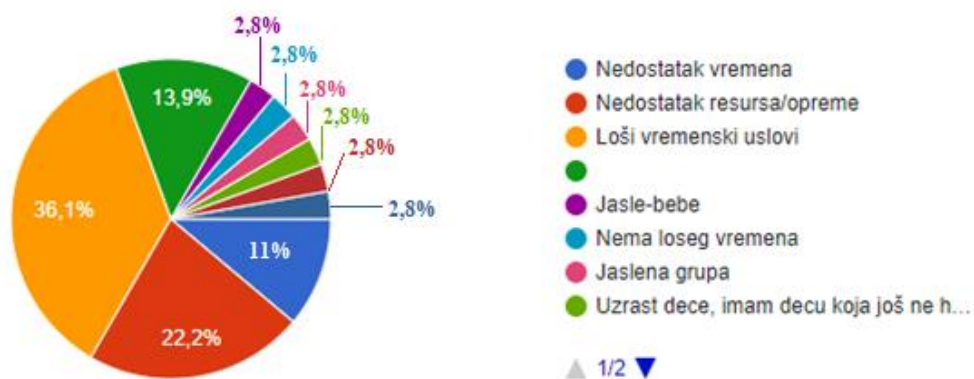
Treći segment pitanja se odnosi na aktivnosti na otvorenom, gde je anketa pokazala da većina vaspitača koristi raznovrsne metode i pristupe prilikom organizovanja aktivnosti na otvorenom. Najčešće metode uključuju igre u prirodi, edukativne šetnje, sadnju biljaka i ekološke projekte. Takođe, 60% vaspitača planira aktivnosti u skladu sa godišnjim dobima kako bi deca imala priliku da uče o promenama u prirodi i ciklusima u životnoj sredini. Međutim, više od polovine vaspitača (55%) ističe da im nedostaje adekvatna podrška u vidu resursa i opreme za sprovođenje aktivnosti u prirodi. Pored toga, 45% vaspitača izjavljuje da bi želeli više stručnih usavršavanja i treninga na temu organizacije aktivnosti na otvorenom.

Grafikon 13. Da li organizujete sportske aktivnosti?

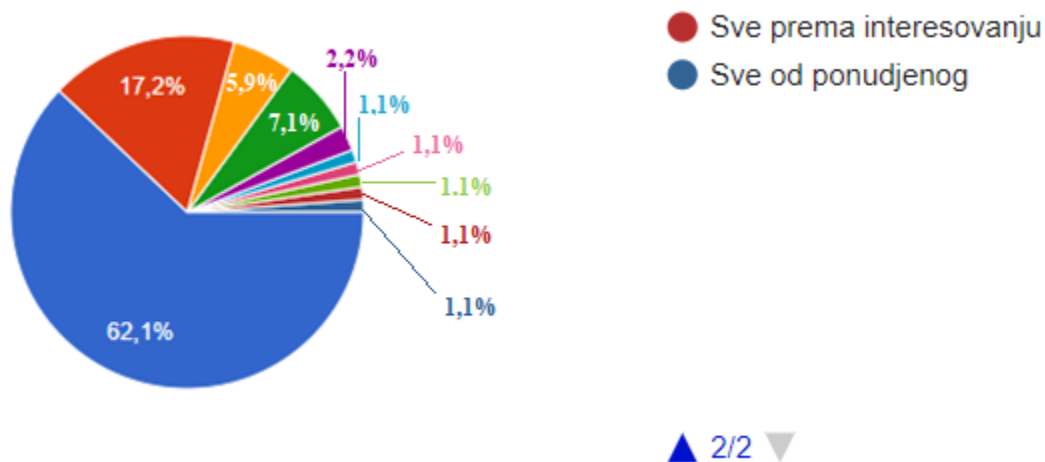

Grafikon 14. Ako je odgovor na prethodno pitanje pozitivan, koliko često organizujete aktivnosti na otvorenom sa decom?

Grafikon 15. Ako je odgovor na prvo pitanje ("Da li organizujete sportske aktivnosti?") negativno, koje prepreke najčešće srećete prilikom organizovanja aktivnosti na otvorenom?

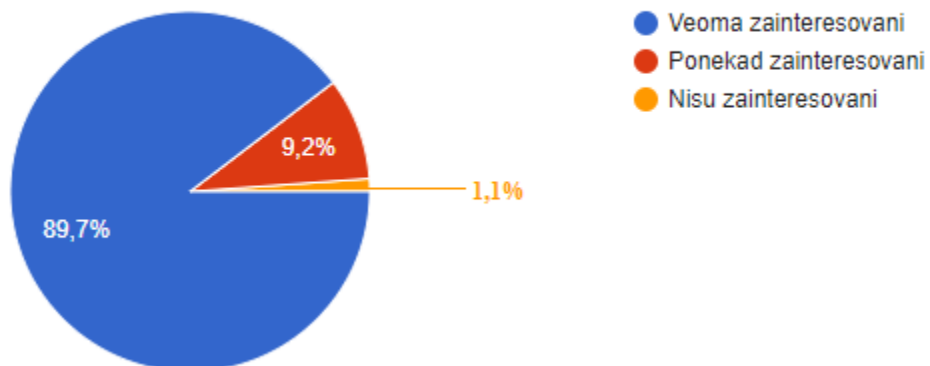

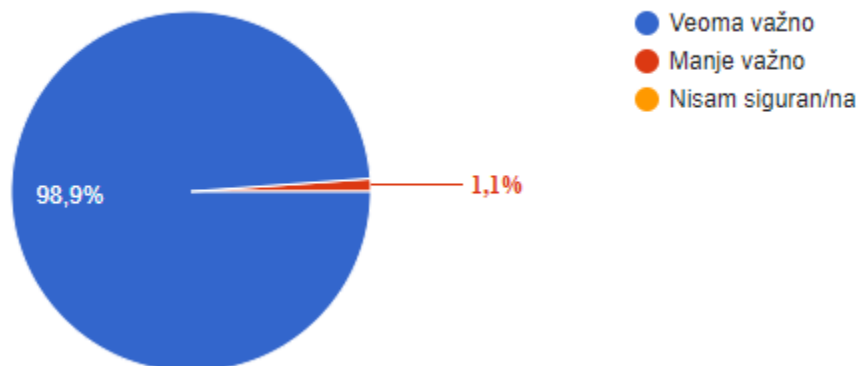
Grafikon 19. Koje vrste aktivnosti na otvorenom najčešće organizujete?

Deca i aktivnosti na otvorenom:

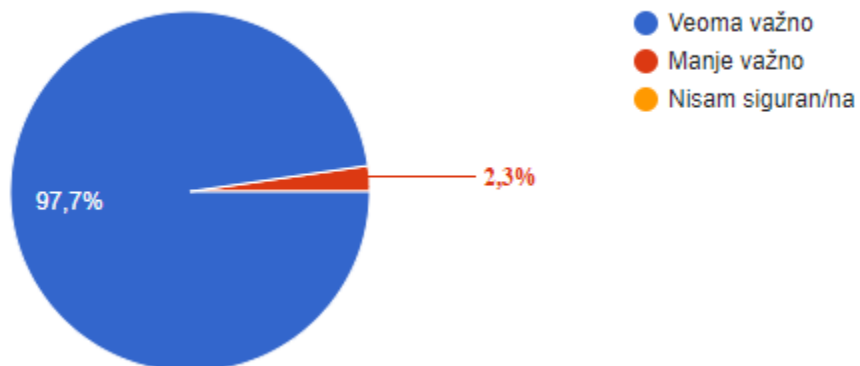
Istraživanje je pokazalo da vaspitači imaju pozitivan stav prema značaju aktivnosti u prirodi za decu predškolskog uzrasta i svesni su mnogobrojnih benefita koje ove aktivnosti donose. Međutim, postoje značajne prepreke koje otežavaju redovno sprovođenje ovih aktivnosti, uključujući nedostatak resursa, podrške i vremena. Vaspitači koriste različite metode i pristupe prilikom organizovanja aktivnosti u prirodi, ali ističu potrebu za dodatnom obukom i podrškom. Ukupan broj ispitanika je 88. Ovi rezultati ukazuju na potrebu za većim ulaganjem u resurse i stručna usavršavanja vaspitača kako bi se omogućilo kvalitetnije sprovođenje aktivnosti u prirodi, što će doprineti celokupnom razvoju dece predškolskog uzrasta. Preporučuje se da predškolske ustanove razviju strategije koje će podržati vaspitače u ovoj oblasti i omogućiti im adekvatne uslove za rad.

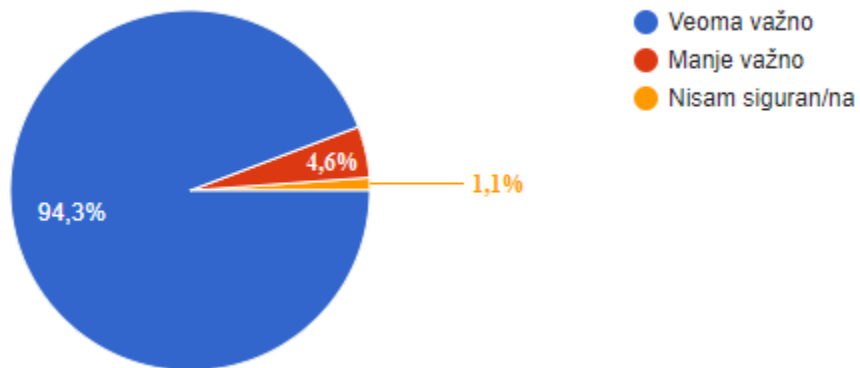
Grafikon 20. Kako procenjujete interesovanje dece za aktivnosti na otvorenom?

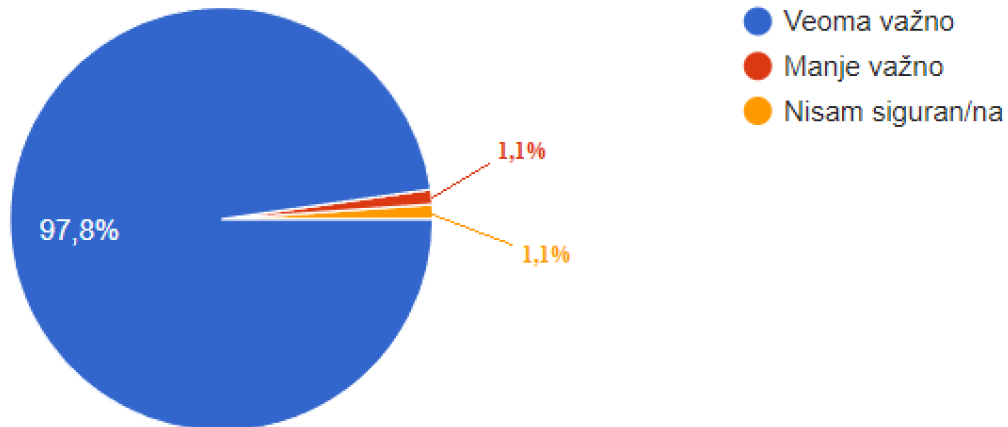
Grafikon 21. Kako ocenjujete uticaj aktivnosti na otvorenom za kognitivni razvoj dece?

Grafikon 22. Kako ocenjujete uticaj aktivnosti na otvorenom za socijalni razvoj dece?

Grafikon 23. Kako ocenjujete uticaj aktivnosti na otvorenom za emocionalni razvoj dece?

Grafikon 24. Kako ocenjujete uticaj aktivnosti na otvorenom za fizički razvoj dece?

8. DISKUSIJA

Ovim istraživanjem je pružen uvid u stavove vaspitača prema aktivnostima u prirodi za decu predškolskog uzrasta, uključujući njihove percepcije, prakse i izazove sa kojima se suočavaju. Analiza podataka omogućava identifikaciju ključnih aspekata koje je potrebno unaprediti kako bi se poboljšala implementacija aktivnosti na otvorenom u predškolskom obrazovanju.

Postavljena hipoteza H_1 , koja glasi da vaspitači shvataju uticaj i značaj sprovođenja aktivnosti u prirodi sa decom predškolskog uzrasta, je potvrđena prema rezultatima. Velika većina vaspitača prepoznaje značaj aktivnosti u prirodi za celokupan razvoj dece. Ova svesnost je ključna, jer ukazuje na to da vaspitači razumeju multidimenzionalne benefite koje ove aktivnosti pružaju, uključujući fizički, emocionalni, socijalni i kognitivni razvoj. Ovaj nalaz je u skladu sa ranijim istraživanjima koja su pokazala da aktivnosti u prirodi doprinose sveobuhvatnom razvoju dece, podstičući ih na fizičku aktivnost, socijalizaciju i kognitivno istraživanje.

Međutim, istraživanje je pokazalo da postoje značajne prepreke koje ometaju redovno sprovođenje ovih aktivnosti, što delimično potvrđuje postavljenu hipotezu H_2 koja glasi da vaspitači u svom radu sa decom sprovode aktivnosti u prirodi. Samo deo vaspitača redovno sprovodi aktivnosti u prirodi, dok preostali to čine povremeno. Ove prepreke uključuju nedostatak adekvatne opreme, neadekvatnu podršku od strane ustanova i nepovoljne vremenske uslove. Ovi nalazi ukazuju na potrebu za boljom logističkom i infrastrukturnom podrškom kako bi se omogućilo vaspitačima da češće i efikasnije sprovode aktivnosti u prirodi.

Postavljena hipoteza H_3 , koja glasi da vaspitači u svom radu sa decom sprovode raznovrsne oblike aktivnosti u prirodi, je potvrđena rezultatima koji su pokazali da vaspitači koriste raznovrsne metode i pristupe prilikom organizovanja aktivnosti na otvorenom. Ipak, postoji prostor za unapređenje u pogledu obuke i podrške vaspitačima. Više od polovine vaspitača istaklo je potrebu za dodatnom obukom i stručnim usavršavanjima na temu organizacije aktivnosti u prirodi. Ovo ukazuje na važnost kontinuirane edukacije i profesionalnog

razvoja kako bi se vaspitačima pružili alati i znanja potrebna za efektivno sprovođenje ovih aktivnosti.

Na osnovu ovih nalaza, nekoliko preporuka se nameće za unapređenje prakse aktivnosti u prirodi u predškolskim ustanovama:

1. Povećanje resursa i opreme: Predškolske ustanove bi trebalo da investiraju u adekvatnu opremu i resurse koji će olakšati sprovođenje aktivnosti na otvorenom.
2. Stručna usavršavanja: Potrebno je organizovati redovne treninge i obuke za vaspitače kako bi se unapredile njihove veštine i znanja u oblasti organizacije aktivnosti u prirodi.
3. Podrška od strane ustanova: Predškolske ustanove treba da obezbede veću podršku vaspitačima, kako u logističkom, tako i u organizacionom smislu, kako bi se olakšalo planiranje i sprovođenje aktivnosti na otvorenom.
4. Fleksibilnost u rasporedu: Potrebno je prilagoditi raspored aktivnosti u vrtićima kako bi se omogućilo više vremena za aktivnosti u prirodi, uzimajući u obzir dinamiku dnevnih aktivnosti i potrebe dece.

Na osnovu rezultata istraživanja, generalna hipoteza H, koja glasi da su stavovi vaspitača o značaju i sprovođenju aktivnosti u prirodi sa decom predškolskog uzrasta pozitivni, je potvrđena. Analiza podataka pokazala je da velika većina vaspitača prepoznaje značaj aktivnosti u prirodi za celokupan razvoj dece. Konkretno, rezultati su pokazali da su igre i sport na otvorenom najvažnije, dok drugi preferiraju edukativne šetnje, što ukazuje na njihovu svesnost o multidimenzionalnim benefitima koje ove aktivnosti pružaju, uključujući fizički, emocionalni, socijalni i kognitivni razvoj.

9. ZAKLJUČAK

Istraživanje je pokazalo da vaspitači imaju pozitivan stav prema značaju aktivnosti u prirodi za decu predškolskog uzrasta i svesni su mnogobrojnih benefita koje ove aktivnosti donose. Većina vaspitača je svesna da aktivnosti na otvorenom pozitivno utiču na fizički, emocionalni, socijalni i kognitivni razvoj dece što potvrđuje hipotezu H_1 koja glasi da vaspitač shvata uticaj i značaj sprovođenja aktivnosti u prirodi sa decom predškolskog uzrasta.

Međutim, istraživanje je pokazalo da vaspitači, iako se suočavaju sa preprekama, i dalje sprovode aktivnosti u prirodi u svom radu sa decom. Ovo rezultuje delimičnom potvrdom hipoteze H_2 koja glasi da vaspitač u svom radu sa decom sprovodi aktivnosti u prirodi. Nedostatak adekvatne opreme, neadekvatna podrška od strane ustanova i nepovoljni vremenski uslovi predstavljaju glavne izazove sa kojima se vaspitači suočavaju. Uprkos ovim preprekama, vaspitači koriste raznovrsne metode i pristupe u organizovanju aktivnosti na otvorenom što potvrđuje hipotezu H_3 koja glasi da vaspitač u svom radu sa decom sprovodi raznovrsne oblike aktivnosti u prirodi, takođe i ističu potrebu za dodatnom obukom i stručnim usavršavanjem.

Ovi nalazi jasno pokazuju da generalna hipoteza H koja glasi da su stavovi vaspitača o značaju i sprovođenju aktivnosti u prirodi sa decom preškolskog uzrasta pozitivni. Uz adekvatnu podršku, obuku i resurse, moguće je unaprediti učestalost i kvalitet ovih aktivnosti, čime će deca moći da iskoriste sve benefite za svoj sveobuhvatan razvoj.

Na osnovu rezultata istraživanja, preporučuje se sledeće:

1. Povećanje resursa i opreme: Predškolske ustanove treba da investiraju u opremu i resurse koji će olakšati sprovođenje aktivnosti na otvorenom.
2. Stručna usavršavanja: Potrebno je organizovati redovne treninge i obuke za vaspitače kako bi unapredili svoje veštine i znanja u vezi sa organizacijom aktivnosti u prirodi.
3. Podrška od strane ustanova: Predškolske ustanove treba da pružaju veću logističku i organizacionu podršku vaspitačima.

4. Fleksibilnost u rasporedu: Neophodno je prilagoditi raspored aktivnosti u vrtićima kako bi se omogućilo više vremena za aktivnosti u prirodi.

Implementacija ovih preporuka može značajno doprineti poboljšanju prakse i omogućiti deci da iskoriste sve benefite koje aktivnosti u prirodi pružaju za njihov sveobuhvatan razvoj. Unapređenjem podrške i obuke za vaspitače, predškolske ustanove mogu stvoriti okruženje koje će podstaći decu na aktivno istraživanje i učenje kroz interakciju sa prirodom, što će doprineti razvoju zdravije i srećnije dece.

10. LITERATURA

Bilton, H. (2010). *Outdoor Learning in the Early Years: Management and Innovation*. London: Routledge.

Bilton, H. (2014). *The Outdoor Classroom in Practice, Ages 3-7: A Month-by-Month Guide to Forest School Provision*. London: Routledge.

Bruce, T. (2004). *Cultivating Creativity in Babies, Toddlers and Young Children*. London: Hodder Education.

Dadvand, P., Nieuwenhuijsen, M. J., Esnaola, M., & Forn, J. (2015). Green spaces and cognitive development in primary schoolchildren. *Proceedings of the National Academy of Sciences*.

Ernst, J. A. (2014). Early childhood educators' use of natural outdoor settings as learning environments: An exploratory study of beliefs, practices, and barriers. *Environmental Education Research*

Fjørtoft, I. (2001). The natural environment as a playground for children: The impact of outdoor play activities in pre-primary school children. *Early Childhood Education Journal*.

Houghton, P., & Worroll, J. (2016). *Play the Forest School Way: Woodland Games and Crafts for Adventurous Kids*. London: Watkins Publishing.

Knight, S. (2011). *Forest School in Practice: For All Ages*. Thousand Oaks: SAGE Publications Ltd.

Knight, S. (2011). *Risk and Adventure in Early Years Outdoor Play: Learning from Forest Schools*. London: Sage Publications.

Louv, R. (2008). *Last child in the woods: Saving our children from nature-deficit disorder*. Chapel Hill: Algonquin Books.

Maynard, T., & Waters, J. (2014). *Exploring Outdoor Play in the Early Years*. Maidenhead: McGraw-Hill Education.

Powers, J., & Ridge, S. W. (2019). *Nature-Based Learning for Young Children: Anytime, Anywhere, on Any Budget*. St. Paul: Redleaf Press.

Sagosten, J., Vatnedal, L., & Teigland, A. E. (2016). *Predškolski odgoj i obrazovanje – pripremanje djece za budućnost*.

Sobel, D. (2016). *Nature Preschools and Forest Kindergartens: The Handbook for Outdoor Learning*. St. Paul: Redleaf Press.

Tovey, H. (2007). *Playing Outdoors: Spaces and Places, Risk and Challenge*. Maidenhead: Open University Press.

Waite, S. (Ed.). (2017). *Children Learning Outside the Classroom: From Birth to Eleven*. London: Sage Publications.

Warden, C. (2012). *Nature Kindergartens and Forest Schools: An Exploration of Naturalistic Learning within Nature Kindergartens and Forest Schools*. Auchterarder: Mindstretchers.

Wilson, R. A. (2011). *Nature and Young Children: Encouraging Creative Play and Learning in Natural Environments*. London: Routledge.

Internet

<https://www.vcielka.rs/aktuelnosti/znacaj-igre-na-otvorenom-prostoru>

<https://www.vulkani.rs/decje-knjige/4566-nas-zabavni-vikend-aktivnosti-u-prirodi-za-svaki-vikend-u-godini>

https://www.researchgate.net/publication/323962453_Kindergarten_Teachers%27_Views_About_Outdoor_Activities

<https://www.mdpi.com/2227-7102/14/1/13>

<https://valdorfpedagogija.org.rs/o-nama/valdorf-pedagogija/>

<https://valdorfpedagogija.org.rs/o-nama/valdorf-pedagogija/valdorfska-pedagogija-i-skola/>

<https://www.mojpedijatar.co.rs/valdorf-pedagogija-izvlaci-najbolje-iz-deteta/>

https://www.ucg.ac.me/skladiste/blog_1259/objava_7943/fajlovi/Sladana%20Glušica,%2011.11

11.PRILOG

Upitnik: Stavovi vaspitača o značaju sprovođenja aktivnosti u prirodi

Opis upitnika:

Poštovani,

Za potrebe izrade master rada sprovodi se istraživanje na temu „Stavovi vaspitača o značaju sprovođenja aktivnosti u prirodi“. Na osnovu Vašeg dosadašnjeg rada i iskustva koje imate, molim Vas da iskreno odgovorite na svako pitanje.

UPITNIK JE ANONIMAN.

Unapred hvala na saradnji!

Pitanja iz ankete:

Pitanja opšteg tipa:

1. Radim u:
  - a. Državni
  - b. Privatni
2. Mesto rada (naziv mesta u kojem se nalazi objekat):
_____
3. Radno iskustvo:
  - a. Manje od 1 godine
  - b. 1-5 godina
  - c. 6-10 godina
  - d. Više od 10 godina

4. Uzrast grupe rada:
  - a. Jaslena (0-3)
  - b. Srednja (3-5)
  - c. Mešovita (3-6)
  - d. Godina pred polazak u školu (6,5)
  - e. Specijalna grupa (deca ometena u razvoju)
  - f. Specijalna grupa (deca na bolničkom lečenju)
5. Da li ste prošli obuku stručnog usavršavanja (seminara) za organizovanje i sprovođenje aktivnosti na otvorenom (sportske aktivnosti, takmičenja, ekskurzije, izleti).
  - a. Da
  - b. Ne
  - c. Nisam siguran/na
6. Ako jeste, koliko Vam je obuka pomogla u radu?
  - a. Veoma pomogla
  - b. Nije pomogla
  - c. Nisam siguran/na
7. Da li smatrate da imate znanja za organizovanje aktivnosti na otvorenom?
  - a. Da
  - b. Ne
  - c. Nisam siguran/na

Kapacitet i oprema za sprovođenje aktivnosti:

1. Da li Vaša ustanova poseduje funkcionalnu prostoriju (salu) za sprovođenje aktivnosti u zatvorenom prostoru:
  - a. Da
  - b. Ne
  - c. Nisam siguran/na
2. Da li Vaša ustanova poseduje adekvatnu opremu/mobilne rekvizite?
  - a. Da

- b.* Ne
  - c.* Nisam siguran/na
- 3. Da li Vaša ustanova poseduje adekvatan dvorišni prostor za aktivnosti u prirodi?
  - a.* Da
  - b.* Ne
  - c.* Ne u potpunosti
- 4. Kako ocenjujete infrastrukturu i resurse vaše ustanove za sprovođenje aktivnosti na otvorenom?
  - a.* Dobro
  - b.* Zadovoljavajuće
  - c.* Loše
- 5. Da li smatrate da je potrebno dodatno ulaganje u infrastrukturu za aktivnosti na otvorenom u vašoj ustanovi?
  - a.* Da, potrebno
  - b.* Nisam siguran/na
  - c.* Ne, nije potrebno
- 6. Koje biste dodatne resurse ili podršku smatrali korisnim za organizovanje aktivnosti na otvorenom? (Molimo navedite)

Navedite: _____

Aktivnosti na otvorenom:

- 1. Da li organizujete sportske aktivnosti?
  - a.* Da
  - b.* Ne
- 2. Ako je odgovor na prethodno pitanje pozitivan, koliko često organizujete aktivnosti na otvorenom sa decom?
  - a.* Jednom nedeljno
  - b.* Nekoliko puta nedeljno
  - c.* Jednom mesečno
  - d.* Nekoliko puta mesečno

- e. Jednom u nekoliko meseci
3. Ako je odgovor na prvo pitanje (proveriti koji je broj pitanja) negativno, koje prepreke najčešće srećete prilikom organizovanja aktivnosti na otvorenom:
    - a. Nedostatak vremena
    - b. Nedostatak resursa/opreme
    - c. Loši vremenski uslovi
    - d. Drugo (molim navedite)
  4. Koliko često Vaše kolege u Vašoj ustanovi (objektu) sprovode aktivnosti u prirodi?
    - a. Jednom nedeljno
    - b. Nekoliko puta nedeljno
    - c. Jednom mesečno
    - d. Nekoliko puta mesečno
    - e. Jednom u nekoliko meseci
  5. Koje vrste aktivnosti na otvorenom najčešće organizujete:
    - a. Igre i sport
    - b. Edukativne šetnje
    - c. Radionice u prirodi
    - d. Kreativne aktivnosti (crtanje, slikanje)
    - e. Druge aktivnosti (molimo navedite)

Deca i aktivnosti na otvorenom:

1. Kako procenjujete interesovanje dece za aktivnosti na otvorenom?
  - a. Veoma zainteresovani
  - b. Ponekad zainteresovani
  - c. Nisu zainteresovani
2. Kako ocenjujete uticaj aktivnosti na otvorenom za kognitivni razvoj dece?
  - a. Veoma važno
  - b. Manje važno
  - c. Nisam siguran/na
3. Kako ocenjujete uticaj aktivnosti na otvorenom za socijalni razvoj dece?

- a. Veoma važno
  - b. Manje važno
  - c. Nisam siguran/na
4. Kako ocenjujete uticaj aktivnosti na otvorenom za emocionalni razvoj dece?
- a. Veoma važno
  - b. Manje važno
  - c. Nisam siguran/na
5. Kako ocenjujete uticaj aktivnosti na otvorenom za fizički razvoj dece?
- a. Veoma važno
  - b. Manje važno
  - c. Nisam siguran/na